

Oddz. II. Szt. Gen.

No 30238/II Inf/II. B. b.

ORGANIZACJA ARMJI NIEMIECKIEJ

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNIECZEGO WODZA
L. G. 8925 J₃
15. XII
Wypisano do: 102 roku
Wyszło do: 102 roku
Zatwierdzono:

ciąg dalszy Referatu Informacyjnego "Niemcy "
z dn. 1 czerwca 1922r. /

A R T Y L E R J A .

Traktat Wersalski ustanawia dla każdej dywizji piechoty 1 pułk artylerji, dla każdej dywizji kawalerji 1 dywizjon artylerji konnej po 3 baterje. Ilość armat ustanowiona również przez Traktat Wersalski dla całej armji niemieckiej wynosi 204 działa polowe 77 m/m i 84 haubice polowe 105 m/m.

Artylerja dywizji piechoty.

Składa się z :

- 1/ dowódcy artylerji dywizyjnej / Artillerieführer/
- 2/ 1. pułku art. pol. po 3 dywizjony a 3 baterje i 1. baterji wyszkolenia / Ausbildungsbatterie/.

Dowódca artylerji dywizyjnej .

Na czele artylerji dywizyjnej stoi generał-pporucznik, któremu dodany jest sztab złożony z dwóch oficerów sztabowych, wzgl. kapitanów / 1 oficer sztabu gen. i 1. oficer sztabu artylerji/. Etat dowódcy artylerji obejmuje prócz tego :

- 1 kapitana jako adjutanta
- 2 wachmistrzów / 1 pisarz, 1 ze służby łączności/
- 4 podoficerów / 1 kreslarz, 1 goniec konny, 2 ze służby łączności/
- 24 kanonjerów
- 2 wozy bagażowe parokonne
- 1 kuchnia polowa parokonna
- 5 rowerów

1312. I. XII. 22. 90.

Pułk artylerji

Obejmuje:

- a/ sztab pułku
- b/ 3 dywizjony / Abteilungen/ po 3 baterje à 4 działa
- c/ baterję wyszkolenia .

Sztab pułku

Etat:

- 1 pułkownik - dowódca pułku
- 1 oficer sztabowy - zastępca dowódcy pułku /sprawy umundurowania i wyszkolenia oficerów/
- 3 kapitanów /1 ze służby łączności, 1 referent sprzętu i amunicji, 1 referent oświaty i opieki nad żołnierzem/
- 1 kapitan wzgl. porucznik -adjutant pułku
- 1 weterynarz
- 16 podoficerów / 12 muzykantów, 2 ze służby łączności, 1 łącznik i 1 pisarz/
- 3 urzędników / 1 urzędnik kasowy, 1 zbrojomistrz, 1 ry-marz/
- 19 kanonjerów
- 3 wozy bagażowe parokonne
- 1 kuchnia polowa parokonna
- 5 rowerów

Sztab dywizjonu

- 1 oficer sztabowy - dowódca dywizjonu
- 2 kapitanów / 1 zastępca d-cy, i referent oświaty i opieki 1 ze służby obserwacyjnej i łączności/
- 1 porucznik - adjutant
- 1 lekarz
- 1 weterynarz
- 3 podoficerów
- 15 kanonjerów
- 1 wóz obserwacyjny parokonnny
- 3 wozy bagażowe parokonne
- 1 kuchnia polowa parokonna

Bateria:

Dywizjon artylerji polowej / fahrende Artillerieabteilung / składa się z 3 bateryj, z których:

pierwsza Bateria posiada 4 działa polowe 77 m/m Wz.1916 / Feldkanonen 16/

druga Bateria jest uzbrojona w 4 lekkie haubice polowe 105 m/m Wz.1916./leichte Feldhaubitze 16/.

trzecia Bateria ma szczególne przeznaczenie, a mianowicie:

Bateria No 3 pierwszego dywizjonu pułku posiada 4 działa piechoty 77 m/m Wz.96/16 / Infanteriegeschütz 96/16/ i nosi nazwę Baterji dział piechoty dywizji / Infanteriegeschützatterie der Division/. Organizacyjnie podlega dowództwu artylerji, taktycznie dowództwu piechoty.

Bateria No 6 drugiego dywizjonu pułku posiada 4 działa polowe 77 m/m Wz. 1916 i nosi nazwę Baterji obserwacyjnej / Beobachtungsbatterie/. Niezależnie od swego właściwego przeznaczenia wykonyuje :

- 1/ wywiad przez pomiary optyczne / Lichtmessapparat/
- 2/ wywiad przez pomiary dźwiękowe / Schalmessapparate/
- 3/ służbę topograficzną
- 4/ służbę meteorologiczną.

Uposażenie baterji obserwacyjnej obejmuje poza normalnem: 5 wozów 6-cio konnych dla specjalnych pomiarów /Messstellwagen/, 2 wozy z materiałem dla budowy linii telefonicznych, 1 mały samochód ciężarowy, 1 motocykl. Obsługa wyspecjalizowana rekrutujących się z pułku stanowi poza zwyczajną obsadą baterji: 15 podoficerów i 50 kanonjerów.

Bateria No 9 trzeciego dywizjonu jest uzbrojona w 4 działa samochodowe 77m/m / Kraftwagengeschütz/. Działa wraz z obsługą są wzięte z byłych bateryj przeciwlotniczych.

Etat baterji polowej:

1 kapitan -dowódca baterji

5 poruczników wzgl. pporuczników - oficerowie baterji.
23 podoficerów
98 kanonjerów
104 koni
4 sześciokonne działa
8 jaszczów czterokonnych, z których 4 stanowią
kolumnę amunicyjną No 1 /Munitionsstaffel /, 4
" " No 2,
1 wóz obserwacyjny czterokonny / Beobachtungswagen/
2 wozy parokonne ze sprzętami zapas. /Verratswagen/
1 wóz polowy parokonny / Feldwagen/
2 wozy furazowe czterokonne / Futterwagen/
1 wóz bagażowy parokonny / Packwagen/
1 wóz prowiantowy czterokonny / Lebensmittelwagen/
1 wóz warsztatowy czterokonny / Werkstattwagen/
1 wóz czterokon. z narzędziami / Werkzeugwagen/
1 kuchnia polowa czterokonna / Feldküche/
4 rowery

Bateria na stopie wojennej. /Kriegsstarke Batterie/

Składa się z :

- 1/ bojowej części baterji / Gefechtsbatterie/
- 2/ trenu prowiantowego / Verpflegungstross/
- 3/ trenu bagażowego / Gepäckstross/

Bojowa część baterji

Oddział baterji /Batterietrupp/
Kolumna łączności /Nachrichtenstaffel/
Kolumna działowa /Geschützstaffel/
Kolumna amunicyjna Nr. 1.
Kolumna amunicyjna Nr. 2.
Tren bojowy.

Oddział baterji. obejmuje :

oficera zwiadowcy / Beobachtungsoffizier/
2 celowniczych /Richtkreisreiter/
2 telefonistów /Fernsprecher/
4 łączników / Meldereiter/

Kolumna łączności składa się z :

- obsługi wozu obserwacyjnego
- obsługi lekkiego wozu telefonicznego

Kolumna działowa składa się z :

- dowódcy kolumny /oficera/ i 1 łącznika
- 2-ch plutonów po 2 działa .

Kolumna amunicyjna No 1.

- dowódca, 1 łącznik
- 2 plutony po 2 wozy amunicyjne

Kolumna amunicyjna No 2. /patrz Kol.am. No 1/

Tren bojowy:

- dowódca - podoficer
- 1-szy wóz zapasowy
- 4 konie
- 1 kuchnia polowa

Kolumna prowiantowa:

- dowódca -podoficer
- 2 wozy furazowe
- 1 wóz prowiantowy

Kolumna bagażowa:

- dowódca-podoficer
- 2-gi wóz zapasowy
- 1 wóz pionierski
- 2 wozy bagażowe
- 1 wóz polowy dla dowolnego załadowania

Szyki baterji.

Regulamin niemiecki rozróżnia cztery rodzaje szyków baterji:

- 1/ baterja w kolumnie w pojedynkę / Batterie im Kolonne zu einem/ jest najważniejszym szykiem baterji zaprzężonej i jedynym prawie szykiem podczas poruszania się baterji na polu bitwy, ponieważ, jak regulamin niemiecki głosi, pozwala na najlepsze wykorzystanie terenu.
- 2/ baterja w szyku otwartym /geöffnete Batterie/.

Służby do wykonania krótkich ruchów na polu bitwy .
Działa w szyku otwartym ustawiając się w odległości
25 x obok siebie.

3/ Bateria w szyku zamkniętym / geschlossene Batterie/.
Szyk ten jest używany na paradach oraz wtedy, jeżeli
nie zważa się na nieprzyjacielski wywiad lotniczy.

4/ Bateria na stanowisku ogniowym / Batterie in Feuer-
stellung/. Jest to zwyczajny szyk na polu walki.

Bat. na stan. boj. rozróżnia następujące stanowiska:

a/ stanowisko obserwacyjne / Beobachtungsstelle/, na
którym znajduje się dowódca baterji i 1-szy ofi-
cer baterji / der Schiessende/, 1 podoficer dla
obsługi lunety / Scharnierrohrunteroffizier/,
1-szy podoficer celowniczy, 2-ch telefonistów, obsługują-
cych równocześnie aparaty, które za pomocą projek-
tora dają znaki wzrokowe syst. Morse. / Blinkerap-
parate/.

b/ stanowisko dowódcy / Befehlsstelle/.
oficer baterji, 2-gi podoficer celowniczy, 1 pod-
oficer telefonista, 2-ch telefonistów, 1 podoficer
amunicyjny z kolumny am. No 1.

c/ stanowisko łączności radio-telegraficznej / Funkstelle
Służą do tego aparaty odbiorcze i nadawcze.
Obsadę stanowią: 1 oficer / Funkstationsoffizier/
i 3-ch kanonierów specjalistów.

d/ stanowisko dział.

2-ch plutonowych, obsługa dział łącznie 2-ch ka-
nonierów z kolumny amunicyjnej No 1., 1 slusarz,
1 podoficer sanitarny.

e/ stanowisko karabinów maszynowych / 2 karabiny masz/
Obsługa.

W baterji na stanowisku ogniowem znajdują się tylne półwozia jaszczów kolumny amunicyjnej Nr.1. obok dział, karabiny maszynowe zajmują stanowisko między działami a przodkami jaszczowemi kolumny amunicyjnej Nr.1.

f/ stanowisko przodków, na którym dowodzi starszy ogniomistrz. Obejmuje: przedki dział, przodki jaszczowe i te wozy kolumny bojowej, kolumny łączności i kolumny amunicyjnej Nr.1., które nie zostały wciągnięte do walki.

Bateria górska /Gebirgsbatterie/.

7 pułk artylerji / przy 7-ej dyw.piech.- Bawarja/ posiada zamiast 2-ch baterji polowych / Nr.4 i 6./ 2 baterje górskie uzbrojone w działa górskie 77 m/m Wz.1915 /Gebirgskanone 15/ Etat baterji.

1 kapitan dowódca
5 oficerów
23 podoficerów
98 kanonjerów
112 koni, z których 56 jucznych,
4 działa
8 jaszczów
15 wozów./rodzaj wozów ten sam co przy baterji polowej za wyjątkiem wozu obserwacyjnego który odpada/.

Skład baterji.

Bateria górska na stopie wojennej dzieli się na bojową część baterji, tren prowiantowy i tren bagażowy.

Bojowa część baterji składa się ze sztabu baterji, dwóch plutonów i trenu bojowego.

Sztab baterji obejmuje: dowódcę baterji, oddział baterji wraz z oficerem obserwacyjnym, podoficerem celowniczym, podoficerem łącznikowym, dwoma telefonistami i 3-ma ordynansami konnymi / Pferdehalter/, kolumnę łączności / 1 koń juczny z narzędziami obserwacyjnymi i celowniczymi, patrol telefoniczny/.

Każdy pluton składa się z :dowództwa plutonu /1 oficer, 1 podoficer celowniczy, 1 łącznik, patrol telefoniczny,

1 koń juczny z narzędziem obserwacyjnym i 2-ch ordynansów konnych/, kolumny działowej w skład której wchodzi 1 oficer, 1 podoficer celowniczy, 1 ordynans konny, 2 konie juczne z narzędziem celowniczym, łącznikowym i saperskim, 2-ch telefonistów, 2 armaty, 1 karabin maszynowy, 1 ogniomistrz i 1 podoficer zamkowy, kolumn amunicyjnych Nr.1 i 2 po 96 pocisków.

Tren bojowy składa się z : 1 starszego ogniomistrza, trenu bojowego sztabu baterji i trenu bojowego plutonów wraz z końmi jucznymi, które niosą części zapasowe, materjał sanitarny i weterynaryjny, narzędzia kowalskie, kotły kuchenne, prowianty, furaz itp.

Tren prowiantowy obejmuje: tren prowiantowy sztabu baterji / 1 dowódca- podoficer, 1 wóz prowiantowy, 1 wóz bagażowy/, treny prowiantowe plutonów /2-ch dowódców-podoficerów 2 wozy prowiantowe, 2 wozy bagażowe i 2 małe kuchnie polowe/.

Tren bagażowy składa się z : trenu bagażowego sztabu baterji /1 dowódca- podoficer, 3 jaszczce na 168 pocisków i amunicję broni ręcznej, 1 wóz telefoniczny, 1 wóz saperski, 1 wóz warsztatowy, 1 wóz z narzędziami, 1 wóz bagażowy, 1 wóz zapasowy i konie zapasowe/, trenów bagażowych plutonów / 2-ch dowódców-podoficerów, 2 wozy z narzędziami 2 wozy warsztatowe, 2 wozy zapasowe, 2 wozy bagażowe i konie zapasowe.

Bateria na wozach.

Regulamin artylerji niemieckiej przewiduje przewożenie dział górskich na wozach polowych / Feldwagen/ w razie rozruchów wewnętrznych, by osiągnąć większą szybkość marszową / 7 kilometrów na godzinę/. Do przewożenia służą wozy Wz.1895.Do załadowania baterji przewidziane jest 20 wozów.

Bateria konna.

Każda dywizja kawalerji rozporządza 1 dywizjonem artylerji konnej po 3 baterje, z których każda jest uzbrojona w 4 działa 77 m/m.

Skład sztabu dywizjonu ten sam jak przy dywizjonie artylerji polowej z następującymi wyjątkami: 3-ch weterynarzy zamiast jednego, 5 podoficerów zamiast trzech 12 koni zamiast trzech.

Bateria artylerji konnej ma następujący skład:

1 kapitan	4 rowery
3 poruczników	1 wóz obserwacyjny
22 podoficerów	2 wozy zapasowe
104 kanonjerów	1 wóz prowiantowy
164 koni	1 wóz polowy
4 działa	2 wozy bagażowe
2 karabiny masz.	1 wóz warsztatowy
8 jaszczów	1 wóz z narzędziami
	1 wóz furazowy i 1 kuchnia pol.

Pod względem administracyjnym dywizjony artylerji konnej są przydzielone jako nadliczbowe do następujących pułków artylerji:

dywizjon 1.dyw.kaw.	jako	4-ty	dywizjon	3.pułku art.
dywizjon 2.dyw.kaw.	"	5-ty	"	" " "
dywizjon 3.dyw.kaw.	"	4-ty	"	6. " "

Lekka kolumna amunicyjna.

Prócz sztabu i 3-ch baterji każdy dywizjon artylerji polowej rozporządza lekką kolumną amunicyjną typu mieszanego dla baterji polowej o działach Wz.1916 96/10 i haubic Wz.1916. L.K.A. rozporządza 18 wozami ponad normalnym wyposażeniem dywizjonu.

Bateria wyszkolenia /Ausbildungsbatterie/.

Wyszkala świeżo zaciągniętych rekrutów celem uzupełnienia różnych typów baterji pułku.

Bateria wyszkolenia nie posiada armat.

Etat bat. wyszkolenia.

1 kapitan -dowódca bat.	2 wozy furazowe 6-ciokonne
3 poruczników	8 jaszczów "
16 podoficerów	2 wozy prow. 4- "
99 l.	2 wozy bagaż. 2- "
52 konie	1 kuchnia pol. 2 - "
15 rowerów	z wozów tylko kuchnia jest zaprzężona.

Specyfikacja dział.

- 1/ Armata 77 m/m Wz. 1916 / Feldkanone 1916/ . Stanowi uzbrojenie pierwszych baterij dywizjonów pułku i wszystkich baterij dywizjonów artylerji konnej. Pocisk i łuska oddzielnie. Przeciętna wytrzymałość 15.000 strzałów.
- 2/ Działo piechoty 77 m/m Wz.1918 / Infanteriegeschütz 1918/. Działo skonstruowane z końcem wojny nie weszło w użycie w b.armji. Strzela pociskami połączonych z łuską i pociskami armaty polowej 77 m/m Wz.1896 n/A . Przeciętna wytrzymałość 15.000 strzałów. Stanowi częściowe uzbrojenie baterji No 3. poszczególnych pułków artylerji.
- 3/ Armata polowa 77m/m Wz.96/16 / Feldkanone 96/16/. Stanowi uzbrojenie trzeciej baterji 1-go dywizjonu pułku. Przy konstrukcji tej armaty położono nacisk na większą dalekonośność. Z tego powodu armata 96/16 odpowiada więcej potrzebom artyleryjskim a mniej nadaje się do bezpośredniej obsługi piechoty. Łoże armaty wzięte jest z lekkiej haubicy 105 m/m Wz. 98/09. Przeciętna wytrzymałość 15.000 strzałów.
- 4/ Armata góraska 77 m/m Wz. 15 /Gebirgskanone 15/. Armatami tego typu uzbrojone są 4. i 6. baterja 7.p.art. Konstrukcja armat górskich niemieckich podczas wojny

była wzorowaną na konstrukcji austriackiej Skoda .
Na początku wojny Niemcy posiadały armaty górskie
75 m/m mod. Kruppa i Ehrharda. Armata górska ma to
udogodnienie, że umożliwia sprawniejsze uzupełnienie
amunicji i nadaje się do strzelania pociskami armat
polowych. Średnia wytrzymałość 15.000 strzałów.

5/ Armata 77 m/m /traktorowa/. Stanowi uzbrojenie ba-
terji Nr.9 pułku artylerji. Wzięta jest z byłych
baterji zenitowych i ma w obecnej armji to samo
przeznaczenie. Wzór armaty nie jest ustalony. Są
poszlaki, że jej konstrukcja odbyła się w 1919r.
Podczas wojny posiadały Niemcy 3 rodzaje tego kalib-
ru armat:

armata 77 m/m Wz. L/35. z kołem franc. Vo 487

" 77 m/m Wz. L/35 /Krupp/ " 510

" 77 m/m /Flugabwehrkanone/ " 465

6/ Lekka haubica polowa 105 m/m Wz. 98/16 /leichte Feld
haubitze 98/16/. Stanowi uzbrojenie baterji No 2 puł-
ku artylerji. Średnia wytrzymałość 10.000 strzałów.

Obsługa armat jest uzbrojona w karabinki 7.9 m/m
Wz. 1898 /Mauser/ i 1 granat ręczny. Oficerowie i
podoficerowie noszą pistolet Wz. 1908 /Borchardt-
Luger/. Każda baterja zaopatrzona jest w 2 kar.masz
Wz. 08 lub 08/18.

Amunicja baterji.

W b.armji amunicja dla baterji znajdowała się w:

1/ przodkach dział

2/ jaszczach

3/ przodkach pierwszego wozu zapasowego

4/ lekkiej kolumnie amunicyjnej podległej d-cy dy-
wizjonu.

5/ kolumnie amunicyjnej artyleryjskiej /Artillerie-
munitionskolonne/, podległej d-cy korpusu.

W baterji dzisiejszej armji w :

1/ przodkach dział

- 2/ jaszczach
- 3/ przedkach wozów zapasowych
- 4/ lekkiej kolumnie zapasowej /kolumny amunicyjne Nr.1i2/
podległej d-cy baterji,
- 5/ w razie potrzeby w lekkiej kolumnie amunicyjnej
podległej d-cy dywizjonu.

Formacje specjalne.

- 1/ Inspektorat artylerji / Inspektion der Artillerie/ przy
Ministerstwie obrony państwowej.Podlega Szefowi Sztabu
Generalnego.Obejmuje sprawy techniczne artylerji.
- 2/ Inspektorat broni / Inspektion für Waffen und Gerät/.
Podlega Szefowi Sztabu Generalnego. Zajmuje się sprawą
materjalno-techniczną artylerji..
- 3/ Szkoły artyleryjskie. Wyszukolenie oficerów odbywa się
w szkole artylerji w Jüterbog. Na czele szkoły stoi Gen.
ppor., któremu dodano 14 oficerów.
- 4/ Szkoły strzelnicze. Przy każdym Wehrkreis'ie istnieją
obozy ćwiczebne, w których odbywa swe ćwiczenia strzel-
nicze i artylerja. Dyslokacja tych obozów jest nastę-
pująca:

Wehrkreis Nr.1.	obóz ćwiczebny w Arys
" 2	" " " Hammerstein
" 3	" " " Altengrabow
" 4	" " " Neuhammer
" 5	" " " Königsbrück
" 6	" " " Münsingen
" 7	" " " Ohrdruf
" 8	" " " Münster
" 9	" " " Senne
" 10	" " " Grafenwähr

Jedynemi szkołami strzelniczymi artylerji niemieckiej
są : szkoła w Jüterbog i Kammersdorf. Do szkoły uczęszcza-
ją wyłącznie oficerowie różnych stopni.

- 5/ Zarząd arsenaków /Zeugverwaltung/ .Obejmuje:
 - 1/ arsenały / Zeugämter/
 - 2/ filje arsenaków /Nebenzeugämter/
 - 3/ składy amunicyjne / Munitionsanstalten/

- a/ składy amunicyjne
- b/ warsztaty amunicyjne dla artylerji, miotaczy min i piechoty.
- 4/ warsztaty broni dla Wehrkreisów i twierdz
- 5/ warsztaty specjalne dla:
 - a/ wojsk łączności i technicznych
 - b/ reflektorów
 - c/ rowerów, aparatów celowniczych i optycznych
- 6/ szkoły rusznikarskie.

Dyslokacja poszczególnych gałęzi zarządu arsenałów jest następująca:

Spandau /W.Kr.3/ - arsenał, warsztat broni dla W.Kr.3., warsztaty amunicyjne dla artylerji, miotaczy min, piechoty oraz warsztat broni dla W.Kr.3., szkoła rusznikarska.

Cassel /W.Kr.5/ - arsenał, skład amunicyjny, warsztat amunicyjny dla artylerji i miotaczy min, warsztat broni dla W.Kr.5.

Królewiec /W.Kr.1/ - filja arsenału, skład amunicyjny, warsztat amunicyjny dla artylerji, miotaczy min i piechoty, warsztat broni dla W.Kr.1. i twierdz wschodnio-pruskich /Królewiec, Pilawa i Malborg/

Szczecin /W.Kr.2/ - skład amunicyjny, warsztat amunicyjny dla artylerji, miotaczy min i piechoty, warsztat broni dla W.Kr.2.

Jüterbog /W.Kr.3/- skład amunicyjny, warsztat amunicyjny dla artylerji i miotaczy min,

Zeithain /W.Kr.4/ - skład amunicyjny, warsztat amunicyjny dla artylerji, miotaczy min i piechoty, warsztat broni dla W.Kr.4.

Hannover /W.Kr.6/ - skład amunicyjny, warsztat amunicyjny dla artylerji, miotaczy min i piechoty, warsztat broni dla W.Kr.6.

Monachjum /W.Kr.7/- skład amunicyjny, warsztat amunicyjny dla artylerji i miotaczy min, warsztat broni dla W.Kr. 7.

Klausdorf /W.Kr.3/ - warsztat pionierski i dla sprzętów łączności.

Dyslokacja artylerji.

Wehrkreis Nr.1. / Prusy Wschodnie/:

1. pułk artylerji: Sztab pułku w Królewcu
1.dywizjon " Insterburg
2. " " Królewcu
3. " " Olsztynie
bateria wyszkolenia w Królewcu

Wehrkreis Nr.2.

2. pułk artylerji: Sztab pułku w Schwerinie
1.dywizjon " Szczecinie
2. " /bateria Nr.4 i 5/ w Güstrow
bateria Nr.6 " Schwerin
3. " w Itzehoe
bateria wyszkolenia w Schwerinie.

Wehrkreis Nr.3.

3. pułk artylerji: Sztab pułku w Frankfurt n/O.
1. dywizjon " Schweidnitz
2. " " Frankfurt n/O.
3. " " Jüterbog
4. " /art.kon.1.dyw.kaw./ w Pots-
dam
5. " /art.kon.2.dyw.kaw./ w Sagan
i Sprottau.
bateria wyszkolenia w Potsdam

Wehrkreis Nr.4.

4. pułk artylerji: Sztab pułku w Dresden
1 dywizjon " Halberstadt
2. " " Bautzen
3. " " Dresden
bateria wyszkolenia w Dresden

Wehrkreis Nr.5.

5. pułk artylerji: Sztab pułku w Fulda
1. dywizjon w Fulda
2. " " Ulm
3. " " Ludwigsburg
11.bateria art.kon. /3.dyw.kaw./ w
Fritzlar
bateria wyszkolenia w Ulm.

Wehrkreis Nr.6.

6. pułk artylerji: Sztab pułku w Minden
1. dywizjon " Münster
2. " " Minden
3. " / szt. i 8.bat./ w Hanover
7. 9. bat. " Wolfenbü-
tel
4. " art.kon. /3.dyw.kaw/ w Verden
bateria wyszkolenia w Hannover

Wehrkreis Nr.7.

7. pułk artylerji: Sztab pułku w Nürnberg
1.dywizjon " Würzburg
4.,6. bat. art.górsk.w Landsberg a.
Lech
5.bat. w Monachjum
7. 9. bat. w Nürnberg
8. bat. w Eherlangen
bateria wyszkolenia w Nürnberg

Udział artylerji w armji niemieckiej.

Na 3797 ofic. przypada na art./7 dyw.p.3 dyw.kaw./	595 tj.	15.6 %
" 293 lekarzy " " "	25 "	8.5 "
" 200 weter. " " "	38 "	19.0 "
" 17940 podof. " " "	2043 "	10.8 "
" 76867 szereg. " " "	8590 "	11.2 "
" 40289 koni " " "	7836 "	19.4 "
" 936 zwierz.jucz. " " "	112 "	11.8 "

Organizacja najniższych jednostek artylerji odpowiada z małymi odchyleniami organizacji tych jednostek dawnej armji. Etyaty, zaopatrzenie w broń i wyposażenie techniczne wypadają na korzyść organizacji dzisiejszej. Np. bateria artylerji polowej posiada o 4 jaszczce i 1 wóz furażowy więcej aniżeli bateria dawna. Ilość oficerów, podoficerów i szereg. jest większa w dzisiejszej baterji / 127 : 110/. Zapas personelu artyleryjskiego tworzy się w ten sposób, że do szkół artyleryjskich są odkomenderowani oficerowie z innych broni na wyszkolenie specjalne. Naodwrot oficerowie artylerji szkolą się dodatkowo w szkołach piechoty, artylerji itp. Tym systemem umożliwia się utworzenie szerszych kadrów broni specjalnej.

Oo się tyczy zapasu materiału artyleryjskiego, ilości jego w dzisiejszej armji zostały dokładnie unormowane przez Traktat Wersalski. Uzbrojenie w artylerję całej armji polowej niemieckiej w marcu 1918r. / 238 dyw.piech. / wynosiło: armat polowych 7.491, lekkich haubic polowych 3.908, ciężkich haubic polowych 2.908, moździerzy 697, armat zenitowych 1.249, innego typu armat 2.392-razem 18.695 dział. Międzysojusznicza Komisja Kontroli Wojskowej przejęła w myśl Traktatu Wersalskiego do dnia 21-go stycznia 1922r / od tej chwili wydawanie materiału artyleryjskiego odbywało się w bardzo małych ilościach/ 33.035 armat, z których 32.965 zniszczono. Przy zawieszeniu broni wydali Niemcy 7.000 armat. Cyfry powyższe świadczą o bardzo znacznych zapasach broni artyleryjskiej

ukrytej w składach krajowych , polowych, fabrykach itp. Zapasy te nie są bynajmniej wyczerpane, o czym świadczą ciągłe wykrycia przez organy powyższej komisji. W listopadzie 1921 roku np. wykryto w fabrykach rządowych w Erfurcie 150 luf armatnich 105 m/m, w Heidenau /Saksonja/ 343 lufy armaty 105 m/m. W r. 1922. wykrycia broni artyleryjskiej ustały prawie zupełnie, co by świadczyło o sprawności niemieckiej w ukrywaniu niedozwolonej Trakt. Wers. broni.

Przy opracowaniu referatu o organizacji artylerji niemieckiej okazały się braki dotyczące fabrykacji materiału artyleryjskiego, organizacji i zakresu działania najwyższych władz art. jak inspektoratu artylerji , inspektoratu broni, dowództwa artylerji dywizyjnej, opisu dział przeciwlotniczych, oraz służby łączności w jednostkach artyleryjskich / pułk , dywizjon i bateria/.

W miarę otrzymywania tych materiałów braki te zostaną uzupełnione w specjalnym referacie.

Specyfikacja armat używanych w armji niemieckiej.

Rodzaj.	Kaliber cm.	Rok.	Długość mierzona kalibrem	Waga na stan. ogn.	Waga bat. nie- zaprz.	Waga po- cis- ku.	Dalekonoś- ność maksy- malna.
Armata pol. 16 /Feldkanone 16/	7.7	1916	35	2260	1330	6.85 ^{kg.}	10700 m.
Armata pol. 96/10 /Feldkanone 96/10	7.7	1896	27	2100	1100	6.85	8400
Armata górską 15 /Gebirgskanone 15/	7.7	1915	17/20	1170	-	6.85	7000
Armata motorowa /Kraftfw. Geschütz/	7.7	1916	27	8000	-	6.85	8000
Lekka haubica pol. 10.5 /leichte Feldhaubice/	10.5	98/09	15.5	2260	1245	15.8	8250

Etat pułku artylerji polowej.

Jednostka	Oficerowie.					Sekarze.	Weterynarze	Urządnicy wojsk.	Podofic.			Szeregowi	W o z y .										Rowery.	Amata.	K. m.	Konie	U w a g i.
	Pułkownik	Podpułkown.	Major	Kapitan	Por. wgl. ppor.				St. ogniom.	Ognionist.	Podoficerowie		Yaszer.	w. obszw.	w. polowe	w. warsztatowe	w. 2 man. dzian.	w. bagażowe	w. zapasowe	w. prowiant.	Kuchnie polowe	w. furazjowe					
Szt. pułku	1	1	-	3	1	-	1	3	-	1	15	19	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	5	-	-	39	-
Szt. 1-go dywiz.	-	1*	-	2	1	1	1	4	-	1	2	15	-	1	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	9	x wgl. major
1-sza bateria	-	-	-	1	5	-	-	-	1	1	19	98	8	1	1	1	1	2	2	1	1	2	4	4	2	104	-
2-ga bateria	-	-	-	1	5	-	-	-	1	1	19	98	8	1	1	1	1	2	2	1	1	2	4	4	2	104	-
3-cia bateria	-	-	-	1	5	-	-	-	1	1	19	98	8	1	1	1	1	2	2	1	1	2	4	4	2	104	-
2-gi dyw.	-	1	-	5	16	1	1	4	3	4	59	309	24	4	3	3	3	9	6	3	4	6	12	12	6	321	-
3-ci dyw.	-	1	-	5	16	1	1	4	3	4	59	309	24	4	3	4	3	9	6	3	4	6	12	12	6	321	-
bateria wyszk.	-	-	-	1	3	-	-	-	1	1	14	99	8	-	-	-	-	2	-	2	1	2	15	-	-	52	-
Razem	1	4	-	19	52	3	4	15	9	14	206	1045	80	12	9	9	9	32	18	11	14	20	56	36	36	1054	-